

Mehmed Omerović

KORIJENI I OBIČAJI MOG RODNOG ZAVIČAJA JASIKOVAC, OGORALICA I MUMBAŠIĆI (TEOČAK)

Mehmed Omerović

KORIJENI I OBIČAJI MOG RODNOG ZAVIČAJA
JASI KOVAC, OGORA LICA I MUMBAŠIĆI
(TEOČAK)

Tuzla, 2023.

Izdavač:

*JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog
i prirodnog nasljeđa Tuzlanskog kantona*

Glavni urednik

Omerović Mehmed, dipl. pravnik

Recenzenti

Omerović Merdan

Omerović-Medžiković Sanela

Lektori

Omerović Meliha

Dautbašić Ahmed

Naslovna stranica

Benjamin Omerović

Štampa

OFF SET, Tuzla

Za štampariju

Mirela Aljić

Tiraž

300 primjeraka

ISBN 978-9926-8604-6-2

CIP zapis dostupan u COBISS sistemu Nacionalne
i univerzitetske biblioteke BiH pod
ID brojem 53102598

Jasikovac, 2023. godine

Mehmed Omerović

**KORIJENI I OBIČAJI
MOG RODNOG ZAVIČAJA JASI KOVAC,
OGORALICA I MUMBAŠIĆI
(TEOČAK)**

Tuzla, 2023.

SADRŽAJ

UVODNA RIJEČ AUTORA	9
POSVETA	13
DALJINE ISPUNJENE DJEČIJOM MAŠTOM	14
O PROŠLOSTI I BUDUĆNOSTI.	15
NASTANAK NAŠIH SELA.....	19
JASIKOVAC	20
OGORALICA	22
NAŠE KUĆE KOJIH VIŠE NEMA.	27
NAJPLODNIJE NJIVE I RADNE OBAVEZE.	31
KULUK.	32
NOVI RELJEF NAŠIH SELA	33
NEKADAŠNJI PUTEVI, ZIME I LJETA, PROLJEĆA I JESENI	34
RUDNIK MEZGRAJA.....	36
ZAPOSLENJA U RUDNIKU.....	41
MANJERKA	41
ZAŠTITA NA RADU	42
ŽELJEZNIČKA STANICA MEZGRAJA	43
KREKA.....	44
MUHTARI.....	46
KOVAČNICA NA KREKI	47
ODLAZAK	48
NESTANAK KREKE	48
PRIHVATANJE NOVOG U OBRADI ZEMLJE.....	49
POLJOPRIVREDNE KULTURE NA NAŠEM PODRUČJU	50
VOĆARSTVO	51
POVRTLARSKE KULTURE.....	53
INDUSTRIJSKE BILJKE NA NAŠIM NJIVAMA.....	54
DUHAN.....	59
LIKO.....	59
OBRADA ZEMLJIŠTA I SJETVA	60

ORANJE.....	64
DREŠ ILI VRŠALICA	67
GRADNJA KUĆA I DRUGIH OBJEKATA.....	69
IZVORI VODE, ČESME U MAHALAMA.....	71
ŠKOLSTVO	73
MALI OSVRT UNAZAD	76
IMAM DŽAMIJE DŽEMATA JASIKOVAC.....	77
OBIČAJI U MOM ZAVIČAJU	78
KISELJAK	80
NEKI OD OBIČAJA.....	82
NAŠE OSVJETLJENJE NEKAD	83
POSTAVLJANJE RUČKA I VEČERE	84
ODABIR I ČUVANJE KROMPIRA ZA JELO I SJETVU	91
MJESEC RAMAZANA I BAJRAMI	92
TERAVIH-NAMAZI I BAJRAMI.....	93
MEJTUF.....	95
AŠIKOVANJE	96
PROSIDBA	97
MIJER.....	99
ŠERBE	100
PILAV.....	102
RUHO	102
POHODE	103
RAĐANJE DJECE NA SELIMA	105
SUNET MUŠKOG DJETETA.....	108
NARODNA NOŠNJA	109
SVILENI VEZOVI, KERANJE, GOBLENi	112
PROLAZNOST I PAMĆENJA	115
HIGIJENA I ODRŽAVANJE ČISTOĆE U KUĆAMA	116
POMOĆNI OBJEKTI U AVLIJAMA	118
NOŠNJA I ODIJEVANJE.....	121
KAHVA I DUHAN.....	123
LIJEČENJE NARODNIM LIJEKOVIMA, OBIČAJIMA, ADETIMA	125
PUTNA KOMUNIKACIJA I POVEZANOST.....	127

GODIŠNJA DOBA U NAŠIM SELIMA	128
SEOSKO ZANATSTVO I TRGOVINA.....	131
DJEČIJE RADOSTI I ŠKOLOVANJE	133
TRGOVINA-PRODAVNICA	134
ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA	135
PEKMEZI OD VOĆA	136
BESTILJ	138
ZADRUŽNI DOM.....	140
VRAĆANJE SVOM ZAVIČAJU	141
KAKO SMO SE UČILI PLIVANJU NA RIJECI JANJI.....	143
KAKO SU SE PRALE PONJAVE NA RIJECI JANJI	143
SELA KOJIH VIŠE NEMA	144
SELO JASENJE.....	145
SELO AGIĆI.....	147
ČUVANJE NAŠIH KRAJOLIKA, PRIRODNE OKOLINE.....	151
PREHRAMBENI PROIZVODI	153
STANOVNIŠTVO NEKAD I SAD U BiH	154
MJEŠTANI JASIKOVCA	158
FAMILIJE BEĆIĆA	180
MJEŠTANI POŠAJTOVCA	186
MJEŠTANI KREKE-NASLJEDNICI SALKE MUHTARA	189
MJEŠTANI OGORALICE.....	190
STANOVNICI MUMBAŠIĆA.....	198
OSVRT NA POPIS MJEŠTANA NAVEDENIH SELA	203
Riječ o autoru	206

UVODNA RIJEČ AUTORA

Ovo je priča o jednom vremenu i njegovim ljudima. Vrijednim i radnim, poštenim i iskrenim. Naše pradjedove ne pamtimo, malo ko zna njihova imena. Živjeli su u 19. vijeku, nemaju nikakvog obilježja da su postojali. Samo se zna gdje su ukopani, gdje je njihovo mezarje, travom prekriveno. Ni našim djedovima se ne zna kad su rođeni ili kad su umrli, ili vrlo rijetki i šturi podaci o tome. Ovdje mislim na one koji su rađani u drugoj polovini 19. vijeka kao što je moj djed kojem se mezar ne zna. Zapisano je kad je rođen ali nema pisanih podataka kad je umro. Takvih primjera ima mnogo. Nemar je bio od nasljednika umrlih do nebrige raznih vlasti kojima su glavarinu, porez i drugi namet plaćali. Državna je obaveza da vodi evidenciju o svojim građanima, njihove matične podatke. Ali to nije bilo tako.

O malim, običnim ljudima niko nikad brigu nije vodio. Umirali su tiho, nečujno, rastanci sa familijom su bivali na dženazama. Dvije tahte ubodene na mezaru, da se neko vrijeme pamti čiji je to ovodunjalučki život tu završio. Sad kad se ode na stara mezarja nema nikakvih obilježja, sem što su ograđena i neki pisani znak koji nas podsjeća da podignemo obje ruke i fatihu mrtvim proučimo.

Kad sam nanijetio da napišem nešto više o našim pradjedovima koji su živjeli u prvoj polovini 18. vijeka, mislio sam da ću imati relevantne podatke u Matičnim knjigama. Nažalost, kako gore pomenuh ni o djedovima nemamo precizne podatke kad su rađani i kad su umirali. Ne sumnjam da je život i jednim i drugim bio težak i pun izazova.

Ima ipak korijena i običaja koji se nisu dali uništiti. Naši običaji sigurno imaju svoje izvorište u životima ljudi, naših predaka koji su živjeli prije nekoliko vijekova. Gene njihove nosimo u sebi, ponosni smo na naše pretke. Sad su bezimni, ali mi ih ne zaboravljamo. Možda drugom prilikom kroz studioznije istraživanje saznamo više o njima. Želimo da znamo njihova imena, njihove teškoće života s kojim su se nosili i nikad nisu poklekli. Mi smo ponikli na njihovoj

ljubavi i mucu, koju su nosili kroz vrijeme raznih izazova, ali nikad nisu klonuli duhom.

Od dalekih naših predaka imalo bi se puno toga što naučiti. Ne pamtimo ih, ostali su jedino običaji koji su se prenosili s koljena na koljeno do današnjih dana. I ti neki običaji u izvornom obliku su polahko nestajali, zaboravljani ili preoblikovani tako da ne sliče svom izvornom, nego sad ko nekom modernijem, a nije baš tako. Malim selima ni putnik namjernik nije navraćao ako nije imao drugog ko-načišta. I oni koji su u svom selu rođeni, u svom zavičaju, koji su u osnovnoj školi prve lekcije učili što je zavičaj, kako on izgleda, bila zadaća da ga opišemo onakav kakav jeste, sve njegove puteve i potoke, sve njegove izvore sa kojih vodu pijemo, još malo pamtimo a brže zaboravljamo.

Ko se jednom vode sa izvora na Jasikovcu, Ogoralici ili Mumbašićima napije taj nikad više žedan biti neće. Uvijek će se vraćati svom izvoru, svom zavičaju. Ne govorite nikad da vam zavičaj nešto duguje. Mi smo vječni dužnici svom zavičaju. Dajmo mu onoliko koliko možemo, koliko mu pripadamo. Učili su me moji stari i govorili ako negdje usput nađeš kamen u ogradi ili pokraj puta, ponesi ga i baci u kaljugu na putu jer će biti od koristi i insanu i hajvanu. Tako malo a tako poučno i veliko. Ovom pričom o našim korijenima želim se jednim dijelom odužiti svome zavičaju. Znam da nije dovoljno ali je iskreno. Ako me zdravlje posluži daću i još ponešto jer sam dužnik zavičaju dok sam živ. Samo se u zavičaju ljudi prepoznaju i po dobroti i po sramoti. Naša tri sela su mala ali odabrana. Iako sam u poznim godinama, iako nema puno ljudi koji bi imali što reći o prošlosti, ići ću tragovima i stazama, krajolicima koji ocrtavaju ova tri sela, koja ih spaja u jedno jedinstveno srce.

Nema u našim selima kamenih zidina niti dvoraca kraljeva i osvajača, niti ima skrivenih podruma koji čuvaju blago. Ima samo tragova u sjećanju kako su sela u ratovima nestajala i ognjišta zame-tena. U našim selima je uvijek bila glasna riječ koja se čuje s kraja na kraj sela i smijeh, pjesma ptica, pjesma kukavice s početka proljeća. Uvijek je stanovao život, ezan sa minareta, smijeh i plač djece, vriska na odmorima kad zazvoni školsko zvono.

Istina ezan sa minareta je još tu. Kad ga slušam osjećam da mi uliva snagu i hrabrost, vjeru da nikad neće život zamrijeti, da će se djeca rađati kao nekad, da otići nemamo kuda. Sve je sad to donekle utihnulo, nestalo, izgubilo se, to čovjeka jako boli. Život ne smije da stane, da se svega odrekne i prepustimo paucima da na ulaznim vratima pletu svoju mrežu. Nečuje se više školsko zvono kao nekad. Nema djece da staju u dvije vrste sa velikog odmora za ulazak u školu.

Dedo čvrsto sjedi i odmara se na naslovnici ovog kazivanja. Uli-va posljednju svoju snagu korijenima da se šire, nikad da ne ostare. Kao da mlađe moli njegovo zabrinuto lice, da korijene naše nikad ne prepuštamo zaboravu, nego da ih zalijevamo, negujemo, prenosimo s koljena na koljeno, da to uvijek tako bude bez obzira gdje bili.

Za svoj zavičaj nisam nikad brinuo. Znao sam da je sve vrijeme u meni, da ga neću nikad izgubiti i iznevjeriti. Samo je malo bio skriven u jednom dijelu duše moje, moga bića. Znao sam i kad mu se jednog dana vratim da neće biti onako razdragan kao kad sam ga ostavio. Kakav bi to naš zavičaj bio ako bi ga ostavili iz bilo kojih razloga, da živimo jedni bez drugih, u strahu, u skrivanju od samih sebe.

Moj zavičaj poznaje jezik kojim sam progovorio. Želi i danas da tim istim jezikom pričam. Samo me po njemu prepoznao kad sam mu se vratio u zagrljaj. U sjećanje odjednom mi se vratile slike prohujalog vremena. Kao da sam čuo poziv sa Brijega sestre da idemo kući na ručak. I danas u meni odzvanjaju njene riječi, a nema ni riječi ni sestre. Pomiješali se jecaji tuge i boli sa žalosti za prohujalim vremenima. Bivam sentimentaln, obavijen istinitošću k'o hrast u šumi zagrljen bršljanom. Sve biva urezano u moje pamćenje. Jednog jutra krenuh zaraslim putem, putem kojim sam u djetinjstvu trčao, na kojem su ostali tragovi mojih koraka. Išao sam zadihan u susret suncu koje mi se smijalo sa svojim zrakama i po licu me milovalo. A meni drago što me se sjeća.

Ne puštaju me krajolici sela iz svog zagrljaja. Zaborav iz sna mi se pretvara u javu. Kao da sam neko drugi, kao da nisam ja onaj od juče. Onaj koji je bio krhak, umornog koraka, preteškim teretom na plećima, hodao rubom vremena, nesiguran sam u sebe. Odjednom strahovi za sebe i svoje ustuknuli su pred svjetlošću izlazećeg sunca.

Obeshrabren nisam nikom od koristi. Ima neko ko nad nama lebdi i prati nas kroz razna iskušenja. Stablo bez korijena ne može da postoji, ma koliko gordo i visoko, jednom će pokleknuti, pasti na zemlju. Povratkom mojim kao da je neko novo vrijeme poteklo. Iz mojih dječaćkih snova, svanulo jutro željenih plavih daljina, okupano beharom trešnje i jabuke ramičke.